

Nový výchovný program Junáka

Poslání a cíle skautské výchovy

Základním východiskem pro tvorbu nového výchovného programu Junáka je *Charta českého skautingu přijatá Valným sněmem Junáka v únoru 2005.*

Skauting je výchovné hnutí, jeho základním posláním je výchova mladých lidí.

Vycházíme z pojetí skautingu jako přípravy na aktivní službu ve společnosti, kterou je možno vykonávat ve dvou (vzájemně prolínajících se) rovinách:

- cesta **veřejného pracovníka**, finančníka, politika, či manažera, který usiluje o nápravu státní či místní,
- cesta **drobné, systematické práce** ve prospěch nejbližšího okolí a svých bližních.

K tomu, abychom byli schopni celoživotně aktivně a účinně pomáhat světu kolem nás potřebujeme:

- 1) Být přesvědčeni o potřebnosti služby, mít hluboké vědomí jistoty (toho, že má služba je potřebná a smysluplná) a sílu ji dlouhodobě vykonávat.
- 2) Poznat a přijmout sám sebe, abych našel a rozvíjel své nejlepší předpoklady a schopnosti.
- 3) Porozumět světu kolem sebe, abych se ve světě vyznal a orientoval a viděl v něm příležitosti ke službě a byl schopen je využít.
- 4) Mít praktické schopnosti, znalosti a dovednosti, které mi pomohou efektivně naplnit má přání a představy a které mi pomohou vykonávat účinně a dobře službu na místě, které jsem si zvolil.

První tři výše uvedené body korespondují se třemi základními principy skautingu, tj. s povinností k Bohu, povinností k sobě samému a povinností vůči svému okolí. Čtvrtý bod pak vytváří předpoklady a nástroje ke zvládnutí předchozích tří bodů.

Podstatná je zde myšlenka, že uvedené čtyři body jsou vybava člověka k tomu, aby mohl splnit své základní poslání – aktivní službu společnosti.

Hlavní poslání skautské výchovy nechápeme tak, že chceme vychovávat lidi „lepší“, „hodnotnější“ nebo „morálnější“. Naším prvořadým cílem je vychovat lidi tak, aby byli platnými a úspěšnými členy společnosti a aby této společnosti dokázali účinně pomáhat a sloužit.

Službu společnosti zde nevnímáme v první řadě jako řeholi nebo sebeobětování, ale jako **prospěšnost**.

Kompetence

Konkretizaci našich představ jsme začali od seznamu žádoucích kompetencí, tedy znalostí, dovedností a postojů, které by měl během skautské výchovy získat a rozvíjet mladý člověk tak, aby dosáhl čtyř uvedených základních cílů.

Tyto kompetence jsme sebrali z různých zdrojů – z odborných a pedagogických materiálů, z našich vlastních zkušeností a z výsledků seminářů a diskuzí (např. Skautský ekologický seminář na Tortuze).

Začali jsme velmi rozsáhlým a univerzálním seznamem, který jsme podrobili podrobné analýze. Postupným výběrem, tříděním a seskupováním kompetencí jsme došli k dále uvedenému přehledu.

(Při výběru jsme brali v úvahu i myšlenku, že mnohé žádoucí kompetence naplňují v dostatečné míře jiní (hlavně rodina a škola) a že úkolem skautingu je zaměřit se hlavně na kompetence, které škola ani rodina nenaplňuje.)

Kompetence uvedené ve druhém sloupci jsou sdružené do 18 oblastí. Některé kompetence nejsou zařazeny přesně nebo se hodí do více oblastí, při rozpracování jednotlivých oblastí očekáváme, že dojde k jejich upřesnění.

	Kompetence	1	2	3	4	SZ	UČ	T	Sy	Př	D	SI	R
4	neustále se učit a pracovat na sobě (sebevzdělání, sebevýchova)		x		x		x			o			x
5	být schopen překonat sám sebe, překonávat obtíže, umět přijmout těžší úkoly					x	x	o		x		x	x
	vnímat neúspěchy a problémy jako výzvy, ne jako ohrožení				x		o						x
6	být otevřený vůči okolí		x		x	o		x					
	být vnímavý				x					x		x	
	umět přijmout zpětnou vazbu							x					
7	umět předávat znalosti a dovednosti				x			x					x
	prezentovat na veřejnosti				x							x	x
8	láska k bližnímu, uznat hodnotu druhých lidí, brát lidi s jejich klady i zápory	x						x			x	x	
	naučit se vytvářet mezilidské vztahy a žít ve společenství, v rodině	x						x			x	x	
	učit se jeden od druhého				x		o	x			x	o	
	umět komunikovat, čelit konfliktům				x		x	x			x		o
	umět poznávat a hodnotit druhé lidi			x	x			x			x		
	umět přijmout a dávat zpětnou vazbu		x		x			x			x		x
9	umět vyhledat potřebné informace				x		x						
	umět přijmout a zpracovat nové informace, umět identifikovat problém				x		x						x
	vypracovávat nová řešení, systematicky postupovat, být kreativní				x		x						x
	zvažovat šance a rizika, kriticky přezkoumávat				x								
	mít praktické přístupy, vědět si rady, uvádět svá rozhodnutí do praxe				x							x	
10	umět si vytvořit vlastní názor a obhájit ho - argumentace		x	x	x	o		x			x		x
	umět pochybovat a hledat míru v rozporných pohledech na věc (kritický odstup)		x	x	x			x			x		
	být odolný vůči různým formám manipulace		x	x		o		x					
11	dávat věci do kontextu, poznávat souvislosti, myslet v souvislostech				x	o			x	x		x	
	opravdovost proti virtualitě (přístup k problému, schopnost volby)		x							x			
	porozumět propojenosti dnešního světa			x						x		o	o
12	schopnost týmové práce, kooperativnost				x			x			o	x	
13	být přístupný změnám (1)				x								
14	mít vztah k přírodě, úctu k přírodě, zodpovědnost, porozumění přírodě	x		x	x	o	o	x		x		x	x
	šetrné chování k přírodě, skromnost				x					x			
15	respekt k různosti (tolerance k přírodním národům, lokální diverzita)			x		o		x		x	o	x	
16	vztah ke krajině, k obci, k regionu, k historii naší země			x		x				o			
17	mít dovednosti pro praktický život, nástroje (fyzické, mentální)				x		x			x		o	x
	použít pracovní nástroje té doby (politické, finanční, mediální...)				x		x					x	
18	vnímat krásu a vážit si jí	x							o	x			

Pozn.: **Skautská praxe**, tj. praktické dovednosti, které získávají chlapci a dívky ve skautských oddílech, může mít trojí význam:

1) Cílem je konkrétní praktická dovednost, měl by jí mít každý člověk, který projde skautskou výchovou; je pro něj důležitá v životě – např. umět poskytnout první pomoc.

2) Cílem je získat nějaký typ zručnosti nebo dovednosti – např. pracovat s nástroji. Zde není důležité, s jakými konkrétními nástroji se budou děti v oddílech učit pracovat a v každém oddíle se tato dovednost může rozvíjet při jiné činnosti (např. tvorba ozdobných předmětů, stavba táborových staveb, opravy oddílového vybavení a nábytku, vaření, oprava a údržba kol nebo lodí, ...).

Oba tyto významy můžeme vnímat jako součást skupiny kompetencí označených číslem 17.

3) Určitou dovednost člen oddílu potřebuje k tomu, aby se mohl plnohodnotně zúčastnit jeho činnosti – např. v oddíle, který jezdí často do přírody a hodně táboří, si musí jeho členové umět dobře sbalit batoh a postavit stan, v jiném oddíle musí každý umět ošetřit loď nebo kolo, v dalším je pro členy nutné umět pracovat s počítačem apod. V tomto případě je v každém oddíle rozvíjena jiná dovednost.

Rozpracování jednotlivých kompetencí

Každý soubor kompetencí (označených stejným číslem) zpracovával odborný tým nebo jednotlivec. Základní zpracování některých kompetencí je hotové, na dalších se pracuje.

Předpokládáme, že kompetence budou tvořit pružný systém, který se bude časem doplňovat a upřesňovat, zejména v oblasti oddílového programu (viz dále).

Každá kompetence je zpracována do několika částí:

- rozpracování dílčích kompetencí, komentář a upřesnění
- rozdělení do věkových kategorií, rozdělení na „preC“, „C“, „R“
- stanovení priorit
- „indikátory“ = body stezky, tj. co očekáváme, že bude dotyčný umět, jak prokáže, že to umí

Konkrétní ukázka: viz příloha – rozpracování kompetence 14.

Od kompetencí ke stezce

Stezka byla vytvořena na základě kompetencí, ale o kompetencích se v ní podrobně nehovoří – ty budou k dispozici pro zájemce.

Hlavní podklad pro stezku by je tabulka nazvaná „Indikátory“. To jsou v podstatě jednotlivé požadavky stezky. Z tabulek a předchozího textu je zřejmé, že tyto požadavky vycházejí z rozboru jednotlivých kompetencí a kompetence jsou odvozeny z obecných cílů skautské výchovy. Vůdce by měl na obecné rovině rozumět této posloupnosti, ale není třeba, aby se zabýval dopodrobna jednotlivými kompetencemi.